

Een verhaal uit de praktijk

Monumentenzorg in Sprang-Capelle

De monumentenzorg is een integraal deel van de overheidszorg voor de gebouwde omgeving in het belang van de burger. Bij het inhoud geven aan die monumentenzorg zal het monument daarom niet los mogen worden gezien van de directe omgeving. Daarnaast dient de burger nauw te worden betrokken bij de zorg voor het monument. Onder meer is een goede informatie naar de burger beslist noodzakelijk. Een verhaal uit de praktijk over de aanpak van de monumentenzorg in Sprang-Capelle.

Monumentaal herenhuis aan Julianalaan 15.

Waarom dit verhaal

Deze zienswijze is voor mij een duidelijke richtlijn geweest bij het opstarten van monumentenzorg in Sprang-Capelle, een Brabantse gemeente met ongeveer 10.000 inwoners. De burgemeester van die gemeente vroeg mij in augustus 1992 om te adviseren bij het realiseren van monumentenzorg in zijn gemeente. Hij kende mij vanuit de periode waarin ik directeur was van de intergemeentelijk dienst Welstandszorg West-Brabant. Dit betekende dat er nu impliciet een contact tot stand kwam met de Bond Heemschut (ik ben technisch adviseur van de Provinciale commissie Noord-Brabant).

Dit verhaal gaat over de aanpak van de monumentenzorg in Sprang-Capelle. Voor enkelen zal het een bevestiging inhouden van de eigen opvatting over een verantwoorde monumentenzorg. Voor weer anderen sluit ik niet uit dat het nieuwe elementen bevat om in de eigen situatie in gedachten te houden, dan wel toe te passen. Daarnaast hoop ik dat de lezer, die niet direct bij actieve monumentenzorg is betrokken, dit verhaal niet terzijde legt. Ook voor deze lezer meen ik dat, zeker wanneer er belangstelling is voor het behoud van monumenten, een verhaal als dit interessant kan zijn.

Een werkgroep

In november 1992 startte een werkgroep met de werkzaamheden. Middels een persbericht

werden de burgers geïnformeerd over de wijze van aanpak van de monumentenzorg in hun gemeente. In de werkgroep waren vertegenwoordigd: het gemeentebestuur, de burgers, de plaatselijk Heemkundekring en externe deskundigen.

Deze samenstelling werd gekozen vanwege de noodzakelijk geachte onderlinge relatie. De taak van de werkgroep bevatte onder meer het opstellen van:

a. een concept voor de Nota Monumentenbeleid, waarin onder meer diende te zijn opgenomen de gemeentelijke Monumentenverordening en de Verordening monumentencommissie.

b. een voorselectie van voor te dragen gemeentelijke monumenten, in hoofdzaak uitgaande van het rapport van het Monumenten Inventarisatie Project (MIP-rapport).

Om goed als één team te kunnen werken werd er veel tijd besteed aan intern overleg en onderling uitwisselen van kennis over zowel bouwtechnische als specifiek plaatselijke cultuurhistorische zaken. Verder werden ervaringen uitgewisseld met reeds functionerende monumentencommissies in gelijksoortige gemeenten.

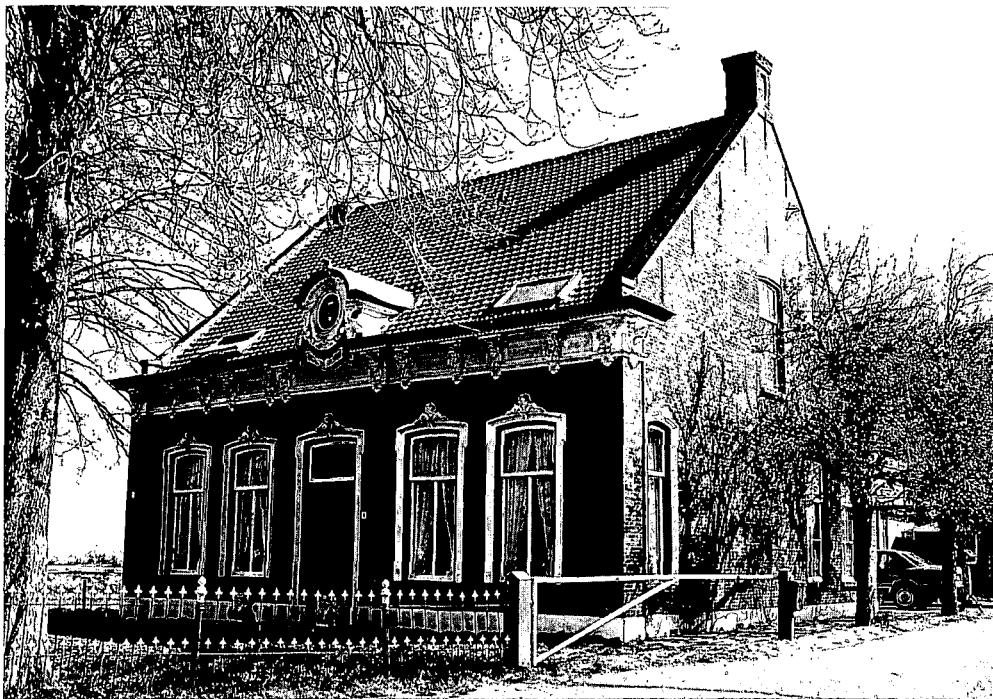
De monumentencommissie.

De werkgroep slaagde er in om in ruim een jaar de gestelde taak gereed te hebben, zodat reeds op 19 januari 1994 de monumentencommissie kon worden geïnstalleerd. Alle leden van de werkgroep vonden een plaats in de monumentencommissie. De opgedane ervaring ging hiermee niet verloren. Een tweede externe deskundige werd toegevoegd zodat de uiteindelijke samenstelling er als volgt uit kwam te zien:

- Twee vertegenwoordigers van de plaatselijke Heemkundekring.
- Drie burgers van Sprang-Capelle (waaronder een eigenaar van een monument).
- Twee externe deskundigen architectuur en bouwhistorie.
- Voorzitter: de met monumentenzorg belaste wethouder.
- Secretaris: het hoofd gemeentelijk bureau bouwkunde.

De laatste twee hebben geen stemrecht.

Hiervoor is gekozen teneinde ongewenste

Geselecteerd als monument: W. van Gentsvaart 1.

vermenging van belangen te voorkomen. Toch werd het gewenste directe contact met het bestuur als ook met de afdeling bouwzaken (welstand!) gerealiseerd.

Er is gedurende het functioneren van de commissie geen behoefte gevoeld aan een vergroting van het aantal leden. Krachtens de verordening was de commissie overigens wel bevoegd om indien nodig deskundigen van buiten de commissie te raadplegen. Vanaf januari 1995, toen de feitelijke procedure van plaatsing op de gemeentelijke lijst in gang werd gezet, is gewaardeerde assistentie verleend door het adviesbureau MSP uit Gouda.

De selectie

Bij een eerste grove selectie werden de ruim 400 objecten uit het MIP rapport ter plekke beschouwd door twee onafhankelijk van elkaar werkende groepjes van drie leden uit de werkgroep. Daarnaast werden al deze panden eveneens beschouwd door de externe deskundige. Tevoren werden de criteria goed besproken om tot een gelijkwaardige beoordeling te geraken. Na een afweging van de aldus verkregen uitkomsten werd snel duidelijk welke van de objecten verder buiten beschouwing konden blijven. De resterende 180 objecten werden vervolgens aan wat zwaardere criteria getoetst. Het eindresultaat van de voorselectie was een lijst van ongeveer 70 panden. Bij de eindselectie door de inmiddels geïnstalleerde monumentencommissie werd getoetst aan de dertien criteria zoals deze ook werden gehanteerd bij de provinciale inventarisatie. Het oorspronkelijke plan om het voldoen aan een criterium met een cijfer te waarderen, werd om puur praktische redenen niet uitgevoerd.

Het leek ons bovendien moeilijk om subjectieve waarden in een cijfer uit te drukken. Om toch tot een bruikbare waardenvergelijking te geraken werd als volgt gehandeld.

De stemhebbende leden van de commissie toetsten onafhankelijk van elkaar de ongeveer 70 panden aan 13 criteria. De criteria waaraan per pand werd voldaan werden simpelweg met een kruisje aangegeven. Per pand werd nu het aantal kruisjes uit de totaal zeven beoordelingen opgeteld. De aldus verkregen totalen varieerden van 20 tot en met 47 per pand. De aldus verkregen cijfers bleken een hanteerbaar middel te zijn om tot een onderling goed afgewogen eindwaardering te komen. Na uitvoerig overleg, waarbij hier en daar toch nog een nadere bijstelling noodzakelijk bleek, werd besloten om de panden met 'waarden' van 30 en meer voor te stellen voor de gemeentelijke lijst. Uiteindelijk resteerde er op deze wijze een aantal van 47 panden. Hieraan werden later nog enkele objecten, geen gebouwen, toegevoegd.

De procedure van aanwijzing

Inmiddels (januari 1995) had het gemeentebestuur zich verzekerd van de assistentie van het adviesbureau MSP te Gouda. Samen met dit bureau werd snel de procedure gestart. Allereerst werd een bondige brochure uitgegeven met daarin een uiteenzetting van de gemeentelijke monumentenzorg en de daaraan verbonden procedures. Tevens werd aangegeven op welke wijze bezwaren zouden kunnen worden gemaakt. Een volgende stap bestond uit het horen van de eigenaren van de voorgestelde panden. Teneinde het geheel voor de commissie en ook voor de eigenaren overzichtelijk te houden, werden de eigenaren, verdeeld

over drie hoorzittingen, uitgenodigd. Na de hoorzittingen werden naar aanleiding van opmerkingen bij een enkel pand de redengevende omschrijvingen aangevuld dan wel aangepast. In eerste aanleg werd er door 18 eigenaren bezwaar aangetekend. In 13 gevallen werd het bezwaar door de commissie voor de bezwaren beroepschriften ongegrond verklaard. In drie van de vijf resterende gevallen besloot het college van B&W tot het ongegrond verklaren van de bezwaren en slechts twee panden werden uiteindelijk van de lijst afgevoerd.

Tevreden over resultaat

Het is opmerkelijk dat geen van de eigenaren beroep heeft aangetekend bij de Arrondissementsrechtbank te Breda. Dit toch wel uitzonderlijke resultaat heeft de monumentencommissie ervaren als een bevestiging van de wijze waarop te werk is gegaan.

De openheid naar de burgerij middels duidelijke publikaties heeft daar zeker toe bijgedragen, evenals de duidelijke uiteenzettingen tijdens de hoorzittingen. Openheid en duidelijkheid naar de burgerij kan niet voldoende worden benadrukt. Er ontstaat een basis van vertrouwen, die bij uitvoering van wettelijk vastgestelde regels onontbeerlijk is.

Ook de duidelijke afspraken tussen welstands- en monumentencommissie heeft goede vruchten afgeworpen. Wanneer in de vergadering van de welstandscommissie zaken aan de orde kwamen, die van invloed hadden kunnen zijn op monumenten, dan werd de monumentencommissie in die vergadering vertegenwoordigd door één van de externe deskundigen.

Heemschut

In één van die gevallen dreigde er sloop voor een gemeentelijk monument. Door goed overleg met alle betrokkenen werd de sloop voorkomen. Hierbij werd overigens door B&W advies gevraagd aan de Bond Heemschut. Er werd tenslotte een aanvaardbare oplossing gevonden, waarbij een verbouwing werd gerealiseerd zonder dat schade aan de waarde van het monument is ontstaan.

Commissie nu opgeheven

Helaas moest 'onze' commissie eind 1996 als gevolg van de gemeentelijke herindeling worden opgeheven, maar er is een goede kans dat de wijze van werken niet verloren zal gaan, mede doordat enkele leden een plaats zullen vinden in de nieuw te vormen commissie. Intussen is onze commissie zo onbescheiden om te stellen dat wij op een goede wijze inhoud hebben gegeven aan een deel van de zorg voor de gebouwde omgeving.

Ing. Lambert de Visser is technisch adviseur van de Provinciale Commissie van Heemschut in Noord-Brabant.